



مطالعه موضوع نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس*

فیروزه نواب اکبر**، بهمن فیروزمندی شیره‌جینی^۱، کمال‌الدین نیکنامی^۲

^۱ دکترای رشته باستان‌شناسی تخصصی، (دوران تاریخی)، دانشگاه آزاد، واحد تهران مرکز

^۲ استاد گروه باستان‌شناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه تهران

^۳ استاد و مدیر گروه باستان‌شناسی، دانشکده ادبیات، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت مقاله: ۹۸/۹/۳، تاریخ پذیرش نهایی: ۹۸/۱۰/۱۵)

DOI: 10.29252/rahpooyesooore.5.2.71

چکیده

تحقیق حاضر مطالعه نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس^۱ است. این کاخ واقع در جزیره کرت^۲ متعلق به تمدن مینوسی^۳، در عصر مفرغ^۴ جدید (۱۴۰۰ - ۲۰۰۰ پ.م) دارای زیباترین نقاشی‌های دیواری^۵ است. هدف اصلی مطالعه، بررسی موضوع‌های نقاشی دیواری در این کاخ از دیدگاه هنر نقاشی و مسأله اساسی، مطالعه درباره موضوعات گیاه، حیوان و انسان از منظر هنرنقاشی است. پژوهش به روش توصیفی انجام گرفته است. بررسی سوابق گویای آنست که محل قرار گرفتن نقاشی‌ها با توجه به موضوع آنها در بخش‌های مختلف کاخ به این ترتیب بوده است: موضوع گیاهی در بخش غربی کاخ، موضوع حیوانی و اسطوره‌ای^۶ در ضلع شرقی، موضوع انسانی در قسمت جنوبی و نقاشی‌های ضلع شمالی کاخ کنوسوس مربوط به جشن‌ها، مراسم روحانی و عبادت بوده است. نقاشی‌ها، در پُر رفت و آمدترین محله‌ای کاخ قرار داشته‌اند و در معرض دید بینندگان زیادی قرار داشته است. نتایج تحقیق نشان داد که نقاشی‌ها از ریتم، وحدت و هماهنگی (کمپوزیسیون، خط، رنگ، بافت) برخوردار بوده‌اند. نقاشی‌های مینوسی از اولین مواردی است که در آن رهائی از قوانین و مقررات نقاشی در آن زمان اتفاق افتاده، نخستین مرتبه است که روش امپرسیونیسم^۷ به کار رفته و می‌توان گفت آغاز این سبک، از تمدن مینوسی‌ها بوده است، که تغییر تاریخ این روش نقاشی، در تاریخ هنر می‌باشد.

واژگان کلیدی

هنر مینوسی، کاخ کنوسوس، نقاشی دیواری

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نگارنده اول با عنوان «برهم‌کنش نقاشی‌های دیواری تمدن اژه‌ای (مینوسی، میسنی) با تمدن‌های شرق باستان (ایران، بین‌النهرین، مصر، فرهنگ چاتال‌هویوک)». در رشته باستان‌شناسی تخصصی از دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز است.
** نویسنده مسئول، تلفن همراه: ۰۹۱۷۳۱۶۰۱۷۶؛ پُست الکترونیک: fir22003@yahoo.com



مقدمه

جزیره کرت یکی از جزایر زیبا و مشهور در دریای اژه است. کاخ کنوسوس بزرگ‌ترین مکان باستانی عصر برنز در این جزیره و یکی از جاذبه‌ها، که مرکز سیاسی و تشریفاتی تمدن و فرهنگ مینوسی‌ها بوده است. این کاخ بر روی تپه‌ای به نام «کفالا»^۱ ساخته شده و دسترسی آسانی به دریا داشته و با توجه به اسناد به‌جامانده، محل قطعی زندگی پادشاه آن دوران بوده است. کاخ کنوسوس در واقع ساختمانی چند طبقه بوده که نسبت به تکنولوژی و ابزار آن دوران، ویژگی‌های تحسین‌برانگیزی داشته است. موادی چون سنگ مرمر در ساخت این کاخ به کار رفته، و دیوارهایی که با بهترین رنگ‌های موجود رنگ شده، اشیا داخل اتاق‌ها و غیره، همگی نشان از سطح بالای پیشرفتی دارد که در آن دوران توسط مردم این منطقه کسب شده است. در کاخ کنوسوس اتاق‌های زیادی وجود دارد. تالار سریر یکی از عمده‌ترین آنها است. در این اتاق یک صندلی بزرگ که داخل دیوار تعبیه شده و چندین نیمکت تشکیل شده است. علاوه بر این در اینجا مخزنی هم دیده می‌شود که به عقیده باستان‌شناسان آکواریوم بوده است. در ضلع جنوبی اتاق، نقش جانوری افسانه‌ای به نام گریفین (شیردال)^۲ دیده می‌شود که بدن آن از شیر^۳ (شیر زمینی و شیر دریائی) و سر عقاب^۴ تشکیل گردیده. از جالب‌ترین اکتشاف‌ها در این کاخ، نقاشی‌های دیواری بی‌شماری بود که با آن دیوارهای کاخ را تزئین کرده بودند. نقاشی‌ها تشکیل گردیده از طبیعت، ماهیگیری، مسابقات ورزشی و مراسم تشریفاتی مثل آکروباتیک و گاو بازی. بیشتر این نقاشی‌ها توسط پیت دی جونگ در بازسازی کاخ انجام شده و برخی از اینها با گچ‌های رنگ شده در کنار هم قرار گرفته‌اند. بسیاری از این نقاشی‌های بازسازی شده و اصلی در موزه باستانی هراکلیون^۵ یونان نگهداری می‌شوند. برخی از این نقاشی‌ها قدمشان به ۴۰۰۰ سال پیش برمی‌گردد. به طور مثال، در ورودی کاخ نقاشی آبرنگ خیره‌کننده‌ای با قدمت زیاد دیده می‌شود. یکی از جالب‌ترین بخش‌های کاخ کنوسوس، جایگاه اساطیر یونانی است. ساختمان دایدالوس در کاخ که وجود خارجی ندارد و ایکاروس که با بال‌های مومی خودش به خورشید سفر کرده و تزئوس که با جانوری مبارزه کرده که نیمی از بدنش انسان و نیمی دیگر گاو بوده است. تمام یافته‌های کاخ کنوسوس جزیره کرت مانند اشیاء هنری، وسایل سفالین، مجسمه‌ها و اشیای دیگری که در کند و کاوهای این کاخ به دست آمده، در موزهی هراکلیون نگهداری می‌شود (Chapin, 2016: 3). هدف از انجام این مطالعه، روشن‌نگری نقش‌ها (موضوع‌ها) و نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس از دیدگاه است. مهم‌ترین مسأله این نوشتار، مطالعه موضوع‌های طبیعت و گیاه، حیوانات (خشکی‌زی، دریازی، پرندگان) و موضوع انسان از دیدگاه هنر نقاشی، در نقاشی‌های دیواری کاخ

کنوسوس است.

روش تحقیق

در این بخش از مقاله، براساس سوال‌ها و فرضیات پژوهش که شامل مطالعه موضوع‌های نقاشی دیواری و کاخ کنوسوس^۶، انجام گرفت. ویژگی نقاشی‌ها از دیدگاه هنرنقاشی مورد بررسی قرار گرفت. این نوشتار به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از نظریه زیباشناختی در بخش‌های هنر-باستان‌شناسی، مبنی بر فرآیند نشانه‌شناسی^۷، تحلیل^۸ و وصف^۹، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و جستجوی رایانه‌ای انجام شده است. در این نوشتار وضعیت جغرافیائی منطقه و معماری عصر مفرغ که کاخ کنوسوس متعلق به آن دوره می‌باشد مطالعه و در ادامه، هنرمینوسی و موضوع‌های نقاشی در این کاخ مورد بررسی قرار گرفت. در این تحقیق، ابتدا نقاشی‌های دیواری کاخ از نظر موضوعی به سه گروه طبقه‌بندی گردید و سپس به موضوع این نقاشی‌ها با دیدگاه هنرنقاشی در هر گروه، پرداخته شد.

تفسیر و تحلیل داده‌ها با توجه به هدف و مسأله مطالعه مبنی بر ویژگی و موضوع نقاشی‌های کاخ کنوسوس از سه روش نامبرده استفاده شد. شاخص‌های نشانه‌شناسی (چگونگی) شامل: سن، جنس فرم مو، بدن، ژست (ایستاده، نشسته)، موقعیت (طبیعی)، حالت، حرکت بدن، وضعیت، ریتم، حرکت، تعادل و تقارن، است.

شاخص‌های تحلیل (چرائی) شامل:

رنگ پوست، خط کناره نمای بدن، تکنیک کار، رنگ (قرمز، سیاه، سفید)، نوع تصویر (آیینی، اجتماعی، اسطوره‌ای) در نظر گرفته شده است

شاخص‌های تفسیر ترکیب محور (وصف) شامل:

کمپوزیسیون (ترکیب بندی، هماهنگی، وحدت)، خط (راست، منحنی)، بافت (خشن، نرم، صاف)، رنگ (مکمل، تضاد، اشباع، درخشان)، نور، سبک در نظر گرفته شده (ژیلین، ۱۳۹۴: ۲۱).

ابتدا مطالب مطالعه شده جمع‌آوری و طبقه‌بندی شدند، تعداد ۱۴ نمونه تصویر از بین تصاویر جمع‌آوری شده انتخاب شد. کلید پرسشنامه شامل ۲۸ سوال کلیدی با استناد به منابع، طراحی گردید. سوال‌ها پس از کدگذاری با برنامه Excel و تبدیل کدهای کیفی به کمی جهت داده‌پردازی توسط نرم‌افزار Spss انجام گرفت. پس از داده‌پردازی تفسیر داده‌ها در بخش آمار توصیفی انجام گرفت. سپس به تحلیل عکس‌ها براساس شاخص‌های نامبرده پرداخته شد و پس از نتیجه‌گیری در آخرین مرحله متن مقاله ویرایش گردید.

پیشینه تحقیق، بدنه تحقیق، نتیجه

موقعیت جغرافیائی

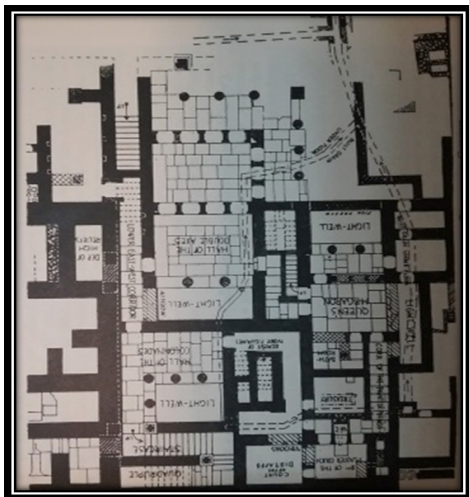
یونان از سه جهت توسط دریای اژه احاطه شده است. کرت یکی



تصویر ۱. موقعیت جغرافیایی جزیره کرت در دریای اژه (دورانت، ۱۳۸۰: ۱).



تصویر ۲. نقشه کاخ کنوسوس، ۱۴۰۰-۱۶۰۰ م. پ. Schneider, 1984: 78; Honour, 1962: 16, Matz, 2001: 69



تصویر ۳. قسمتی از یک بخش از کاخ کنوسوس (Anderson, 1950: 10)

از جزایر عمده یونان می‌باشد و در بخش جنوبی این منطقه قرار دارد. این جزیره شامل حدود ۲۵ منطقه می‌باشد که به آن «تمدن اژه‌ای» می‌گویند (Chapin 2016: 3). تصویر ۱ موقعیت جغرافیایی کرت را نشان می‌دهد.

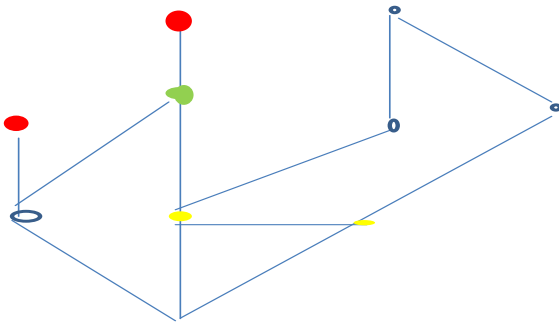
هومر در توصیف این جزیره چنین نوشته: جزیره کرت در میان دریای اژه همچون لعل روان قرار دارد. این جزیره، سرزمینی خوش و پرمایه، محاط در آب، با مردمی بیرون از شمار نود شهر می‌باشد، این وصفی است که هومر احتمالاً ۹ قرن قبل از میلاد، از جزیره کرت می‌کند (اسکندری، ۱۳۷۸: ۲۸۳). از نظر آب و هوا این منطقه بشدت تحت تأثیر اقلیم دریای مدیترانه می‌باشد، معتدل و مرطوب و در تابستان‌ها گرم و خشک. محصولات کشاورزی بخوبی به عمل آمده و استقرار انسان نیز پیوسته در آن انجام شده (فیروزمندی، ۱۳۸۹: ۲۸۳).

معماری عصر مفرغ

این عصر از سه دوره ابتدایی، میانی و متأخر تشکیل شده که نقاشی‌های کاخ کنوسوس متعلق به دوره میانی عصر مفرغ یعنی ۱۴۰۰-۲۰۰۰ پ. م. می‌باشد و این دوره عصر شکوفایی تمدن مینوئی است. در عصر مفرغ شهرهای کوچک با معماری تقریباً پیشرفته‌ای ساخته می‌شده و شیوه معماری آنها نسبت به دوران عصر مس، از پیشرفت زیادی برخوردار و عموماً اطراف شهرها و محله‌های مسکونی فاقد حصار بوده است. این بناها بیشتر به هم فشرده و اتاق‌ها به صورت ردیفی نزدیک به هم و به شکل مستطیل کوچک بنا شده است (فیروزمندی، ۱۳۸۹: ۱۴۶).

با وجود این، کاخ کنوسوس فاقد حصار و استحکامات پیرامونی است. کاخ کنوسوس (۱۵۰۰-۱۹۰۰ پ. م.)، بزرگ‌ترین کاخ در دوره مینوسی که دارای ساختمانی بی‌نقشه بوده. زمین کاخ از حیاط بزرگ مستطیلی شکلی تشکیل گردیده و تمام واحدهای کاخ گرداگرد آن ساخته شده‌اند. شیوه حلقه‌زدن ساختمان‌ها به دور آن حکایت از این دارد که نقشه کاخ پیشاپیش تهیه نشده بلکه چندین هسته مرکزی^{۱۸} ساختمانی، همراه با هم رشد می‌کرده‌اند. عامل اصلی و سازمان‌دهنده این معماری حیاط مرکزی^{۱۹} بوده است. این کاخ یکی از بزرگ‌ترین بناهای واقع در کرت بود و در ۱۹۰۰ پ. م. روی یک آبادی قدیمی عصر نوسنگی ساخته شده است. کاخ کنوسوس در ۱۷۰۰ پ. م. در پی زمین‌لرزه‌ای شدید بازسازی شد و توسعه یافت. در ۱۵۰۰ پ. م. پس از آنکه آتش آن را به کلی نابود کرد یک بار دیگر بازسازی شد (دی، کینگ چی، ۱۳۸۹: ۶۸). مساحت کاخ کنوسوس هزار و هشتصد و پنجاه متر مربع می‌باشد (دورانت، ۱۳۸۰: ۲۲). کاخ کنوسوس فاقد نقشه و به صورت سه طبقه و مربوط به مینوس شاه بوده است (تصویر ر شماره ۲ و ۳).

کاخ کنوسوس شامل فضای مسکونی، آشپزخانه‌ها، انبارها، حمام‌ها، اتاق‌های تشریفات، کارگاه‌ها و عبادت‌گاه‌های متعدد بود. در این کاخ تأسیسات زیربنایی پیچیده، سیستم‌های تهویه و مجراهای آب زیرزمینی احداث شده بود. سیستم فاضلاب با لوله‌های سفالی بوده که یکی از بهداشتی‌ترین شهرهای جهان تا پیش از سده بیستم است. در انبارهای زیرزمینی، باستان‌شناسان، عاج فیل حمل شده از سوریه و شمش‌های مس حمل شده از قبرس را یافتند. این کاخ با داشتن



مدل ۱. موقعیت مکانی قرار گرفتن نقاشی‌ها در کاخ کنوسوس (نگارنده: ۱۳۹۷)

در موقعیت‌های فضائی قرار داشته که نزدیک به سایر اتاق‌ها بوده و در مکان پر از رفت‌وآمد و از بیننده بیشتری برخوردار بوده است (Ibid, 49). موضوع‌های نقاشی در کاخ، بنظر می‌رسد در ارتباط با موقعیت مکانی- فضائی از نظر معماری بوده است، این موقعیت به مناطق شرق، غرب، شمال و جنوب در کاخ تقسیم می‌شود، در بخش غربی، موضوع‌ها بیشتر مرتبط با خدایان، کشاورزی و مضامین اسطوره‌ای بوده است. تالارهای اصلی، به شیوه فرسک^{۲۱} نقاشی شده‌اند (دی کی چینگ، ۱۳۸۹، ۶۹) (Ancient Greek Art 2016: 7).

هنر و نقاشی دیواری مینوسی

هنر اژه‌ای عصر مفرغ، از حقایق زندگی روزمره، تصورات و نگرش‌های مردمان آن زمان نسبت به طبیعت و محیط زندگی خود الهام گرفته است. یکی از روش‌های شناخت تمدن مینوسی فرسکو است و نقاشی‌های دیواری کنوسوس نمونه خوبی از آنهاست. به بیان دیگر می‌توان گفت که هنر اژه‌ای و هنر عصر مفرغ به نوعی انعکاس تعامل مردم آن زمان از زندگی روزمره و تفکرات ساکنان این سرزمین نسبت به محیط زندگی خود و مجموعه‌ای از حقایق زندگی آنان بوده است. مسائلی که بدلیل ناتوانی انسان آن زمان نسبت به طبیعت با بهره‌گیری از نیروی درون و عقایدشان در مقابله با دشواری‌های طبیعت، نشأت می‌گرفته. در نتیجه هنر این دوره درهماهنگی بین مسائل درونی و بیرونی انسان آن دوره بوده است (Chapin, 2016: 1). می‌توان گفت در هنر مینوسی، انعطاف‌پذیری، تحرک و پویایی خودجوش به‌صورت خاصی وجود دارد. در هنر آن عصر مخصوصاً در نقاشی دیواری، اشیا به‌صورت شناور و معلق^{۲۲} قرار دارند، که خلاقیت و تخیل قوی و نوع اعتقاد و نگرش هنرمند را نشان می‌دهد. به بیان دیگر می‌توان نوشت هنر مینوسی هنر دشواری است و برای درک آن نیاز به آگاهی از مسایل عمیق دارد. نقاشی دیواری مینوسی متشکل از عناصر سمبولیک^{۲۳} است، منشاء این عناصر بصری از دوره مینوئی اولیه بوده و به دوره میانی مینوئی که اوج رشد آن بوده رسیده و سپس در ادامه به مینوئی آخرین انجامیده است. هنر مینوسی و نقاشی‌های آن از سمبل‌های

اتاق‌های تودرتوی فراوان در افسانه‌ها به معبد هزارخیم مینوتاورس معروف شد. در اوایل قرن ۱۹م، آرتور اوانس بقایای کاخ کنوسوس را در جزیره کرت یافت. او متوجه شد این کاخ، مینوسی است و نامگذاری فرهنگ مینوسی بر روی کاخ، را انجام داد. در این کاوش‌ها آثار فرهنگی بسیار زیادی در رابطه با تمدن مینوسی کشف نمود که هریک از آنها گویای تمدنی بسیار پیشرفته در این جزیره می‌باشد و با بررسی نقاشی‌های دیواری کاخ می‌توان تأثیر هنر مصر را در آن مشاهده کرد (Kalman 1985: 54, Chapin 2016: 3). دی کی چینگ، ۱۳۸۹: ۶۸).

کاخ کنوسوس در حاشیه امروزی شهر ایراکلیو، در ساحل شبه جزیره قرار دارد و کوه بوکناس از سمت جنوب آن، قابل مشاهده است. محور این بنا شمالی- جنوبی است، کاخ در بخشی از آن قرار داشته است و ورودی‌های متعددی به آن منتهی می‌شدند. مهتابی‌هایی در طبقات بالائی قرار داشت، بطوری که مسلط بر فضای صحن طبقه اول بود. به همین علت بین فضای داخلی و خارجی روابط بصری متقابل خاصی برقرار و از ظرافت مخصوصی برخوردار بود (همان، ۶۸). جنس ستون‌های کوتاه موجود در این کاخ از چوب و قطر بدنه ستون برخلاف ستون‌های تمام سنگی معماری یونان از پائین به بالا کاسته می‌شود. در این کاخ، نقاشی‌های دیواری به‌صورت قاب‌های گچی^{۲۰} ارائه شده است (Diertrich, 1989: 69-98). در ارتباط با برهم کنش هنر شرق و کرت برخی از عناصر و نشانه‌های هنرمینوسی از کرت به کاخ ماری واقع در شمال بین‌النهرین نفوذ کرده و این نفوذ بر اثر روابط تجاری و فرهنگی بوده است. همچنین به ارتباطات تجاری، فرهنگی و تکنولوژی بین کرت و مناطق دیگری چون مصر اشاره شده است (Aleopi 2000: 18-24, Dietrich 1987: 73). از نظر معماری و موقعیت قرار گرفتن نقاشی‌های دیواری کاخ، به لحاظ موقعیت قرار گرفتن نقاشی‌ها، این موقعیت به چهارگروه تقسیم‌بندی شده که عبارتند از: - گروه قرمز: به لحاظ ارتباط با دیگر فضاها، فضای مرده محسوب می‌گردد. - گروه سبز: راهروئی یک‌طرفه بوده و شامل فضای تک‌خطی است که کاربرد آن، حرکت به سمت فضای اصلی بوده. - گروه آبی: بر سر یک دوراهی قرار داشته است. - گروه زرد: حالت هوب (دایره، میدان) داشته و دسترسی به چند فضای دیگر داشته است. به بیان دیگر فضای مربوط به این گروه، منتهی به چند راهرو می‌شود (Panagiotopoulos 2012: 36). از نظر موقعیت مکانی- فضائی از منظر معماری، بیشترین آثار نقاشی‌های دیواری این کاخ، در وضعیت‌های مکانی زرد رنگ، یعنی در حالت هوب یا میدان (مدل ۱) قرار داشته، و پس از آن، موقعیت مکانی رنگ آبی یعنی در راهرویی که رفت‌وآمد می‌شده، واقع بوده است.

به بیان دیگر می‌توان گفت که نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس



چنان که نتایج مطالعات این محققان نشان داده، مینوسی‌ها در کاخ کنوسوس از این مواد با رنگ‌هایی چون قرمز، زرد، سیاه و آبی استفاده می‌کرده‌اند. رنگ آبی مورد استفاده آن هنرمندان بیشتر از نوع آبی مصری (نوعی آبی پروس) بوده است. نتیجه آزمایش‌ها نشان داده که بیشتر مواد طبیعی استفاده شده در رنگ‌ها مواد معدنی مانند: مس، آهن و آهن + مس، بوده است. رنگ قرمز مورد استفاده در نقاشی‌ها در این دوره از آهن به دست می‌آمده در هنرمینوسی روی سقف‌ها و پشت‌بام‌ها عمدتاً با رنگ قرمز کار شده است، در کاخ کنوسوس نیز پشت‌بام‌ها به رنگ قرمزاند (دییچینگ، ۱۳۸۹: ۶۹، ۱۳۱؛ Velachopolus, 2014: 131, 24, Aleopi, 2000: 18).

در صحن تالار سریر، دیوارها با رنگ سرخ، اندود کاری شده بودند. در تالارهای اصلی این اندود را به شیوه‌ی فرسک نقاشی کرده بودند که صحنه‌هایی از موضوع‌های جانوری، گیاهی و زندگی دریائی بود که با سرزندگی و زیبایی چشم‌گیر نشان داده‌اند. به‌رغم همه تصاویر که مضمون مذهبی دارد، مینوئی‌ها به ساختن کاخ پرداخته‌اند (همان، ۶۹-۶۸).

موضوع نقاشی‌های کاخ کنوسوس

در کنوسوس اصلی‌ترین موضوع نقاشی گیاه، حیوان و انسان به‌صورت واقع‌گرایانه‌ای به نمایش گذاشته شده است زیرا معانی خاصی دارند و ارتباط و تعامل انسان با طبیعت را نشان می‌دهد. در تمدن و هنر نقاشی مینوسی، از مضامین اسطوره‌ای در بیان و ارائه موضوع‌های طبیعی استفاده شده است. نتیجه حاصل از مطالعات نشان داده که موضوع نقاشی‌های کاخ کنوسوس بیشتر نمایشی و آیینی است (Ancient Panajiotopolis, 2012: 49; Greek Art, 2016: 5, Day, 2013: 62). بطور خلاصه می‌توان گفت: نتیجه حاصل از مطالعه مقالات مرتبط، موضوع‌های نقاشی کاخ کنوسوس از سه گروه گیاهی، حیوانی و انسانی تشکیل گردیده. تفسیر این عکس‌ها براساس سه شاخص که توضیح آن در بالا توضیح داده شد به این قرار است:

موضوع‌های گیاهی

نقش‌های مرتبط با طبیعت و کشاورزی یکی از اصلی‌ترین موضوع‌های نقاشی دیواری کنوسوس است. تصاویر نقاشی شده مربوط به موضوع دریا^{۲۲}، در کنوسوس تحت اثر این بخش از موضوع‌ها است. نقاشی‌ها تحت تأثیر مناظر طبیعی بوده‌اند. موضوع‌های صخره و گیاه از دیگر موضوع‌های مینوسی است (Kalman, 1985: 54).

از طرفی می‌توان خاطر نشان کرد که استفاده از گیاهان در نقاشی‌های دیواری نشانی از استفاده از آنها در زندگی روزانه مردمان آن زمان و یا اعتقاد آنها نسبت به گیاهان را نشان می‌دهد، که این امر می‌تواند استفاده از این گیاهان و کاربرد آنها در زندگی روزمره

فرهنگ محلی^{۲۴} مردمان این منطقه تشکیل شده است (Wiener, 2017: 149-173, Bradshaw, 2012: 1-45).

در ارتباط با نقاشی دیواری، فرم‌های هندسی^{۲۵} که در نقاشی دیواری کاخ کنوسوس به نمایش درآمده، موضوع‌ها حاصل تصورات^{۲۶} هنرمند بوده و آمیخته‌ای از خطوط هندسی است که این خطوط در هماهنگی و وحدت با یکدیگر موضوع را به صورت کلی به مخاطب نشان می‌دهد. به بیان دیگر می‌توان گفت هنرمند با توأم نمودن احساس خود و تناسب و هماهنگی خطوط به این نقاشی‌ها پرداخته و فرم‌های این نقاشی‌ها براساس فرمول ریاضی نبوده بلکه براساس احساس و برداشت و تبحر شخصی خود هنرمند بوده است (Papaodyosseus, 2008: 406-407).

در نقاشی‌های دیواری (فرسکو) مینوسی، صحنه‌های متنوعی از رقص^{۲۷} (در آن زمان نوعی عبادت بشمار می‌آمده)، تئاتر و نمایش^{۲۸} نیز دیده می‌شود و اینها همان نشانه‌های عشق و علاقه مردمان آن منطقه و اعتقادشان به عبادت و پرستش را نشان می‌دهد (Charbonneau 2011: 1).

نقاشی دیواری مینوسی به روش (تکنیک) توأم فرسکو و سکو^{۲۹} بوده است. دو روش نقاشی دیواری خشک و مرطوب که در این تکنیک (روش توأم خشک و مرطوب)، نیاز به تبحر و مهارت زیادی دارد. کار هنرمند، از روانی، دلپذیری، برازندگی، و بیان هیجانات فردی وی نشأت می‌گیرد. همچنین این روش به دلیل سرعت کار دشوار است (Ancient Greek Art, 2016: 1).

مینوسی‌ها عشق و احترام به طبیعت را در نقاشی‌های شان منعکس کرده‌اند. آنها صلح و مسالمت را بر جنگ و خشونت ترجیح می‌داده‌اند. به عبارت دیگر تمدن مینوسی، تمدنی صلح طلب بوده و این موضوع در هنر آنها منعکس شده است. افزون بر این، در ارزیابی تمدن میسنی^{۳۰} که از دل تمدن مینوسی برآمده، درست برعکس آن تمدن بوده است. میسنی‌ها مردمانی جنگ طلب بودند و به اشرافیت اهمیت می‌داده‌اند و سرزمین‌های زیادی را متصرف شده‌اند، این موضوع نقطه مقابل تمدن مینوسی است، که بر روی مسائل روحی (درونی) و صلح تمرکز بیشتری داشته‌اند. مذهب و مسائل ماورا، در هنر مینوسی جایگاه خاصی داشته و کاخ کنوسوس بعنوان مرکز فرهنگی نامیده شده که در این مرکز فرهنگی و در دیگر کاخ‌ها و مراکز، نقش‌های روی دیوارها نشان‌دهنده فعالیت‌های فرهنگی موجود در آن زمان است (Charbonneau, 2011: 167, Ibid, 2016: 5-7).

در مطالعه‌ای که توسط دو محقق در آزمایشگاه و به روش اشعه ایکس بر روی قطعاتی از نقاشی دیواری موجود در موزه متروپولیتن انجام شده، نتایج مطالعات نشان داده، مواد رنگی که مینوسی‌ها در نقاشی‌هایشان به کار می‌برده‌اند، متشکل از مواد طبیعی بوده است،



تصویر ۵. نقاشی دیواری از منظره و صخره طبیعی
(Alarm-stern, 2014: 380)

موضوع‌های حیوانی

موضوع نقاشی‌های این گروه درسه دسته زیراست:

الف) موضوع اسطوره‌ای مذهبی، گاو و میمون:

مینیوس‌ها یکی از اولین تمدن‌هایی می‌باشند که نقاشی‌هایشان از موضوع‌های طبیعی بدون حضور انسان در طبیعت تشکیل شده است. حیواناتی همچون میمون، پرنده، گربه، آهو، جوجه تیغی و یا شیطان دریا، دلفین و ماهی عناصر طبیعی تشکیل‌دهنده نقاشی مینیوس می‌باشند. نتیجه برخی مطالعات نشان می‌دهد که موضوع‌های حیوانی که در نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس مشاهده می‌گردد شامل گاو، میمون آبی‌رنگ، و حیوانات اسطوره‌ای‌اند (McInery, 2009: 7, Ancient Greek Art, 2016: 8).

در عصر مفرغ، مذهب کرتی، بت‌دریج پیچیده‌تر گردیده. مثلاً شاهد ظهور خدایان قدرتمند مذکر و به ویژه زئوس کرتی هستیم. خدای باروری که به رغم نامش، از لحاظ روحی به دیونوسوس نزدیک بود. زیرا هر سال می‌مرد و طی جشنواره‌ای مقدس، از نو زائیده می‌شد. زئوس کرتی شکل نرگاو بخود گرفت که نماد ناپیوستگی چرخه‌ی تولد، مرگ و رستاخیز بود. این زئوس، کانون جشنواره‌ای موسوم به تیودایسپا بود و در طول آن، شهرها سوگند اتحاد با یکدیگر را تجدید می‌کرده‌اند. این رویدادها شامل رقص نیز بوده که در آن، چنان که به روشنی روی دیوارهای کاخ نشان داده شده، رقصندگان روی نرگاو که به تاخت حرکت می‌کردند، پشتک وارو می‌زدند. در این نقوش هر دو گروه مردان و زنان، پرش انجام می‌داده‌اند. در صحن (عبادتگاه) ایزدبانو، سازه باشکوهی است که دیوارهای این سازه از صحنه‌های مشت‌زنی، دست‌وپنجه نرم کردن با نرگاو، و شیردال‌های متعدد مملو بودند. در مطالعاتی که پیرامون این موضوع انجام گرفته، محققان در مطالعات خود نتیجه گرفته‌اند که گاو، شاخ گاو و تصویر جهش گاو که در مقابلش یک انسان در حال رقص قرار دارد، از مهم‌ترین نقوش‌های دیواری



تصویر ۴. نقاشی دیواری مدرن از گل‌های زعفران کاخ کنوسوس
(Martino, 2005: 70)

مینیوس‌ها باشد. این کاربردها شامل گیاهانی است که موارد استفاده دارویی، سم، روان‌درمانی، عطر، رنگ و لوازم آرایشی داشته، هم چنین از مواد گیاهی در مصالح ساختمانی جهت استحکام معماری در این تمدن نیز استفاده شده است (Janson, 1995: 98-109).

نقوش زعفران بر دیوار موضوع تصویر ۴ است. تکنیک نقش این گل‌های انتزاعی، امپرسیونیست و از هماهنگی خاصی در پیش‌زمینه و پس‌زمینه برخوردار است. از نظر شاخص وصف، رنگ در این تابلو از نوع سرد، اشباع و مکمل است و از نظر شاخص نشانه‌شناسی، نقش‌ها از ریتم و حرکت برخوردارند.

در دیوار کاخ کنوسوس، نقش‌های جو^{۲۲}، گندم^{۲۳}، زعفران^{۲۴} دیده شده است. زعفران و زنبق^{۲۵} سمبل تشریفاتی^{۲۶}‌اند که مفاهیم مذهبی نیز دارند. در رابطه با گل زعفران می‌توان اشاره نمود که این گیاه سرزمین اصلیش مصر می‌باشد، گیاه فوق می‌تواند مفهومی سمبولیک داشته باشد. نقش زعفران و زنبق در زمینه مفاهیم سمبولیک مشابه هم نیست (Janson, 1995: 98-109, Dierich, 1989: 276, Mellink, 1983: 194).

افزون بر آن، این گیاه به صورت وحشی و خودرو بوده و در نقاشی‌های دیواری اواخر عصر مفرغ در کنوسوس (۱۶۰۰-۱۷۰۰ پ.م)، نقش زعفران و زنان در حال چیدن و اهدای گل به خدایان را نشان می‌دهد برخی پژوهشگران معتقدند ایرانیان باستان از اولین مردمانی بودند که زعفران را کاشت می‌کرده‌اند و بجای استفاده از گل‌های وحشی، این گیاه را اهلی کرده‌اند (موسوی، ۱۳۹۱: ۷۵) (Grilli, 2010: 3 Mousavi, 2011: 174).

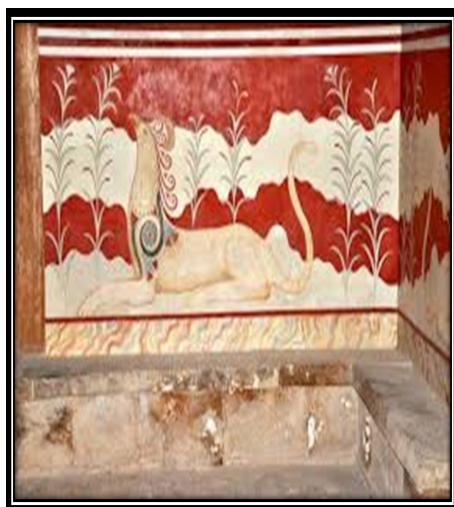
تصویر ۵، مربوط به نقاشی از طبیعت و صخره است. این اثر به صورت مدرن کار شده. با دیدگاه وصف استفاده از خط و رنگ در حداقل بوده اما بیان کار کامل است. این تصویر به نوعی طراحی-نقاشی محسوب می‌گردد.



تصویر ۶. نمایش سنتی دولل گاو، از مشهورترین نقش‌های فرسکو کاخ کنوسوس، ۱۵۰۰ پ.م، موزه هراکلیون (هارت، ۱۳۸۴: ۱۴۹)، (Schneider, 2001: 70)



تصویر ۷. دیتیل نقاشی دیواری میمون آبی رنگ بر روی صخره، ۱۵۰۰ پ.م، موزه هراکلیون (Demargen: 20)



تصویر ۸. نقاشی دیواری با نقش گریفین در تالار سریر کاخ کنوسوس (Anderson, 1950: 122, Lawrence, 1996: 23, Matz, 1962)

کاخ کنوسوس می‌باشد. گاو و شاخ گاو عمده‌ترین و اصلی‌ترین عناصر تزئینی کاخ کنوسوس بوده است. قهرمان گاوبازی^{۳۷} که در مقابل این حیوان اسطوره‌ای در حال حرکت می‌باشد، مضامین آن منطبق با ستاره‌های کیهانی است و یکی از منابع اصلی اسطوره‌ی مینوسی است. بطور کلی، قهرمان گاوباز و صحنه‌های نمایشی از دولل گاوهای کی از موضوع‌های اصلی اسطوره‌ای مینوسی است (McInery 2009: 7, Charbonneau, 2011: 2, Kallman, 1985: 58, Wiener, 2017: 149-173).

صحنه گاو و زن و مردی که نحوه بازی با گاو را می‌دانند در تصویر نشان می‌دهد. از نظر سه شاخص وصف، نشانه‌شناسی و تحلیل، رنگ‌ها مکمل و اشباع‌اند.

اندام زن و مرد کاملاً ورزیده، متناسب و از نظر ارتفاع در یک سطح قرار دارند. گوئی نقاش می‌خواسته موقعیت برابر اجتماعی زن و مرد را در آن دوره نشان دهد. در صحنه پرش از روی گاو در آن صحنه، رنگ پوست بدن انسان با قرمز تیره به نمایش درآمده. در مورد این صحنه توصیف‌های مختلفی شده که عمده‌تر از همه آنها، مسأله گاوبازی است که سنت مردمان این اقلیم بوده است و هنوز هم در کورت این سنت متداول می‌باشد. در مطالعه دیگری که مشابه مطالعه قبل است، محقق نتیجه گرفته که بیشترین نقش در بخش شرقی کاخ، نقش گاو و معانی اسطوره‌ای آن است (Mellink, 1983: 294-295).

در مقالاتی دیگر، نویسندگان متذکر شده‌اند که نقش میمون آبی‌رنگ، در نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس قابل توجه بوده و معتقدند رنگ مشابه میمون آبی‌رنگی که بر روی صخره راه می‌رود، در دیگر کاخ‌های تمدن مینوسی وجود دارد (Day, 2013: 5, Janson, 1998: 98-109). در نقاشی دیواری که نقش میمون آبی‌رنگی را در حال چیدن زعفران نشان می‌دهد، ملینک معتقد است که زعفران استفاده اقتصادی داشته و هر یک از این نقش‌ها مفهومی خاص برای هنرمند داشته است (Mellink, 1983: 294-295). در تصویر ۷، میمون آبی‌رنگ را در حال چیدن زعفران نشان می‌دهد. رنگ میمون با رنگ طبیعی این حیوان که معمولاً خاکستری می‌باشد متفاوت است. از نظر شاخص‌های وصف، نشانه‌شناسی و تحلیل، این صحنه‌ها هماهنگی و تقارن دارند. انواع خطوط در آن به کار گرفته شده است. رنگ از نوع اشباع، مکمل و گاهی متضاد است. صحنه دارای ریتم و حرکت می‌باشد. کار از نوع امپرسیونیسم بوده و بافت صاف و خشن در هماهنگی با هم کار شده است.

یکی از معروف‌ترین نقش‌های کاخ، تصویر ۸ است که نقش گریفینی را در میان گیاهان لیلیوم نشان می‌دهد. از نظر شاخص‌های تحلیل و نشانه‌شناسی، این نقاشی از رنگ‌های گرم و اشباع تشکیل گردیده. گیاهان به صورت انتزاعی به نمایش در آمده‌اند اما گریفین ترکیبی از رنال-انتزاع است. حیوان در هر طرف کار، در مرکز صحنه قرار دارد. در پس‌زمینه این کار از خطوط پهن و دارای منحنی تیره و روشن تشکیل شده که تداعی امواج آب‌های دریا را بر روی دیوار در طول اتاق نشان می‌دهد. سطح عناصر به کار رفته صاف می‌باشد. نقش این حیوان افسانه‌ای-اسطوره‌ای (گریفین^{۳۸}) بومی شده مینوسی است. به بیان دیگر اندام این حیوان از شیر (خدای زمین)، شیرخسکی‌زی (از شکم تا پاهای عقب و دم) و



تصویر ۱۰. نقاشی دیواری از پرنده آبی رنگ، ۱۵۰۰ پ.م. موزه هراکلیون (Honour, 1984: 78; Demargen: 140؛ هارت، ۱۳۸۴: ۱۴۰)

دلفین‌ها حضور دارند که بنظر می‌رسد دورتر از دلفین‌های جلو صحنه قرار دارند. کمپوزیسیون این کار هماهنگ است. رنگ سرد، غالب می‌باشد (به صورت ناخودآگاه فضای داخل آب دریا را نشان می‌دهد). خطوط موج و منحنی، موج آب را نشان داده‌اند. نحوه قرار گرفتن دلفین‌ها در تابلو به صورت پراکنده است و نه متمرکز. ماهی و دلفین‌های دورتر کوچک‌تر بنظر می‌رسند و به کار حالت پرسپکتیو^۴ داده است. این نوع رنگ‌گذاری، رنگ دلفین آبی و رنگ آب، اوکر متمایل به سفید می‌باشد. به بیان دیگر برعکس واقعیت رنگ‌گذاری شده‌اند، گوئی نقاش هنرمند از پشت شیشه شفاف شاهد صحنه بوده و این نقاشی‌ها و نوع رنگ برآمده از ذهنیت او بوده است.

ج) موضوع پرندگان: از دیگر موضوع نقاشی‌های مینوسی مواردی مانند پرنده آبی رنگ، است. در نقاشی‌های دیواری کنوسوس، حضور پرنده آبی رنگ قابل توجه است. این پرنده آماده پرواز بر روی صخره‌ها و تناژهای رنگی مشابه آن نیز در دیگر کاخ‌های تمدن مینوسی را می‌توان مشاهده کرد. در اینجا پرنده، معنای اسطوره‌ای دارد و نقش این پرندگان در نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس نشان‌دهنده اسطوره‌های تمدن مینوسی‌ها است (Janson, 1998: 98-109, Day, 2013: 4, Macinery, 2009: 7, Ancient Greek Art, 2016: 2).

یکی از معروف‌ترین نقاشی‌های کاخ تصویر پرنده آبی (تصویر ۱۰) است، این پرنده آبی رنگ در میان صحنه بر روی صخره‌ای در میان شاخه‌های درختان آماده پرواز و نگاه به آسمان دارد. شاخص‌های وصف و تحلیل بیانگر آن است که رنگ مورد استفاده در این کار از رنگ‌های گرم، سرد و اشباع تشکیل گرفته‌اند. نوع بافت از سطوح صاف و گیاهان به صورت انتزاعی



تصویر ۹. دلفین‌ها، مگارون کاخ کنوسوس (آزند، ۱۳۹۰: ۴۱۳)

شیردریازی (ناحیه سینه و گردن تا بخشی از سر و جلو بدن)، سر و منقار از جنس عقاب (خدای آسمان‌ها) تشکیل گردیده. ایده اصلی این نقش متعلق به شرق (تمدن ایلام، هزاره چهارم پ.م) است و از شرق به غرب طی مسیر کرده. اولین ظهور نمایش گریفین در آسیا از جنس شیر (زمینی)، سر و بال‌های پرنده (عقاب) در مهر استوانه‌ای شوش در دوره ایلام (هزاره چهارم پ.م) ظاهر شده به بیان دیگر گریفین (شیردال) ایرانی از کهن‌ترین نقش‌های گریفین است (Hassan, 1949: 152). ساکنین شوش خصوصیت اسرارآمیز قدرت‌ها را با مصور و مجسم‌ساختن دسته‌ای از حیوانات عظیم‌الجثه، بخصوص نوعی حیوان افسانه‌ای (گریفین) نشان داده‌اند، این موضوع خود از دوران قدیم به ارث رسیده بود (آمیه، ۱۳۷۲: ۲۷). در صحن تالار سریر، تصاویری از شیردال‌ها، جانورانی افسانه‌ای با سر و بال عقاب و تنه‌ی شیرمیزین شده بود و تصور می‌شد که این جانور مظهر قدرت و هشیاری است (دی، کی، چینگ، ۱۳۸۹: ۷۰-۶۸).

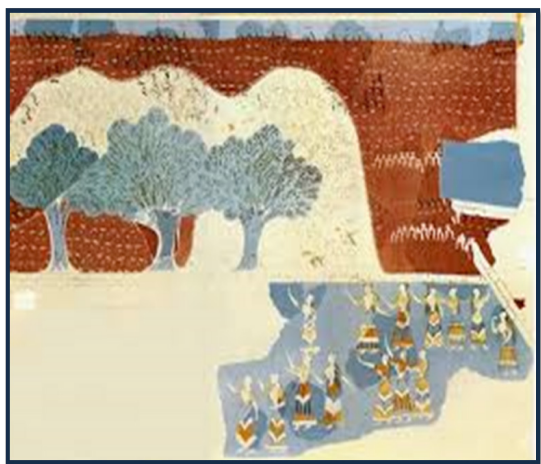
ب) موضوع جانوران دریائی^{۴۹}: موضوع جانوران دریائی مانند: دلفین‌ها و ماهی، از موضوعه‌ای مورد علاقه نقاشی دیواری مینوسی بوده‌اند و بنظر می‌رسد که منشاء این موضوع‌ها، ناخودآگاه هنرمندان بوده است، مینوسی‌ها به مضامین ناخودآگاه علاقه داشتند و این مقوله نیز منشاء تمدن آنها است. نقش‌های حیوانی نقاشی شده بر دیوار کاخ کنوسوس ارتباط غیرمستقیم با دریا دارد و منشاء آن بیشتر همان اسطوره‌های این تمدن است (Janson, 1998: 98-109, Day, 2013: 5, Mellink, 1983: 294-295). دلفین‌های تصویر ۹، به همراه انواع ماهی‌ها به صورت معلق و شناورند. از نظر شاخص‌های وصف و تحلیل، رنگ دلفین‌ها آبی است و چند عدد ماهی کوچک قرمز و زرد نیز در اطراف



تصویر ۱۱. نقاشی دیواری حاملین جام، انتزاعی (Schneider, 2001: 42)



تصویر ۱۲. نقاشی دیواری ساحل و انسان‌ها، کاخ کنوسوس (Schneider 2001: 47)



تصویر ۱۳. نقاشی دیواری زنان و درختان، هنرمینوسی، دیتیل هنرمینوسی، موزه هراکلیون (Demargen, 140; Minoan Art: 2018)

کار شده‌اند. نقش پررنگ به صورت واقعی است اما نحوه کاربرد رنگ امپرسیونیستی است. یکی از مشخصه‌های نقاشی مینوسی، تمایل به مرکز از نظر کمپوزیسیون است. در مقاله‌ای که توسط شرینگ نوشته شده، نویسنده به این نکته اشاره کرده که مشابه این سبک (مخصوصاً روش رنگ‌گذاری و نوع رنگ و کمپوزیسیون) در کاخ‌های مختلف در بین‌النهرین همچون ماری، یاریم لیم و الخلاخ نیز وجود دارد و مشاهده شده است، به بیان دیگر سبک مینوسی نیز به دیگر فرهنگ‌ها نفوذ و انتقال یافته و متأثر از آنها نیز بوده است. شرینگ در مقاله خود نیز به تبادل فرهنگی میان کاخ‌های ماری و کنوسوس اشاره کرده است (Sheiring, 1993: 189-200).

موضوع انسانی^{۴۱}

از دیگر موضوع‌های نقاشی دیواری کاخ کنوسوس حضور انسان در حالت‌های گوناگون بر دیوارهای این کاخ است. نقش‌های انسانی در نقاشی‌های دیواری در بخش جنوبی کاخ قرار دارد (Day, 2013: 5). در بخش جنوبی کاخ کنوسوس دو مورد نقاشی دیواری وجود دارد که این فرسکوها احتمالاً در ارتباط با قدرت مذهب بوده‌اند و حضور انسان را در این مراسم نشان می‌دهد.

حاملین جام موضوع تصویر ۱۱ مردانی که با بدن‌های ورزیده با ظرف‌های بلند و نقش‌دار در دست، با موهای بلند و پوشش متداول در آن دوره را نشان می‌دهد. این نقاشی به صورت نیم‌رخ (براساس قرارداد) است. شاخص نشانه‌شناسی نشان می‌دهد که در این نقاشی پاها برهنه، رنگ پوست مردان قرمز تیره و رنگ کل صحنه گرم و سرد در تعادل باهم (مکمل) قرار دارند. نحوه کار این تصویر نیز امپرسیونیسم است. شاخص وصف و تحلیل نشان می‌دهد که نقاشی حرکت و ریتم، تعادل و تقارن دارد. خطوط و تزیینات روی ظرف به دقت نشان داده شده. از سطوح صاف و نرم بهره‌گیری شده است. مدل موی مردان بلند بوده و مدل پوشش آنها شبیه لنگ کوتاه و فقط پائین‌تنه را به صورت کوتاه (پائین پوش) می‌پوشاند.

زندگی در کنار ساحل دریا در تصویر ۱۲ که تعدادی انسان و گله‌ای از حیوان^{۴۲} در زمین‌های کنار دریا را نشان می‌دهد. سقف صاف خانه‌ها بیانگر معماری آن عصر است. در جلو تصویر قایقی که به ساحل آمده و لنگر انداخته، در پیش‌زمینه تصویر بر روی زمین ساحل، چند مرد با موقعیت‌های مختلف در آفتاب لمیده‌اند و پوستی تیره رنگ که، گوئی نشانی از آفتاب سوختگی را دارند. در دو طرف جلو صحنه نیز آبی دریا به زیبایی ترسیم شده است به طوری که بنظر می‌رسد صحنه به صورت همزمان توسط نقاش دیده شده است. شاخص‌های وصف، تحلیل و نشانه‌شناسی گویای آن است که رنگ در این تصویر شامل: آبی، قرمز، سیاه، نارنجی، اوکر و قهوه‌ای است. بافت کار از نوع خشن، نرم، صاف و کمپوزیسیون هماهنگ و متعادل است، خطوط از



تصاویر در بخش غربی کاخ کنوسوس قرار دارند. تصاویر مربوط به نقاشی‌های دیواری گروه حیوانات، شامل حیوانات مختلف با مضامین اسطوره‌ای است که در این کاخ مهم‌ترین نقش، «گاو در حال جهش» است که در بخش شرقی کاخ قرار دارد. «گریفین» در تالار سریر نیز از دیگر نقش‌های مهم اسطوره‌ای است که ریشه شرقی دارد و اژه‌ای شده است. در میان دیگر نقش‌های حیوانی دلفین (گروه جانوران دریازی)، پرند و میمون آبی‌رنگ (جانوران خشکی‌زی)، نیز دیده می‌شوند. از دیدگاه شاخص تحلیل، همه نقش‌ها نشان از اسطوره‌های مینوسی دارد. در ارتباط با گروه موضوعی نقاشی انسانی که در بخش جنوبی کاخ می‌باشد، شامل موضوع‌های پرتره و نیم‌رخ زن، زیبایی و مردان است. کشتی و قایق‌سواران از دیگر نقاشی‌های موجود در کاخ کنوسوس است و این نقش‌ها بیان زندگی معمولی مردمان مینوسی و تعامل انسان آن زمان با طبیعت را نشان می‌دهد. در بخش شمالی کاخ، نقش‌های در ارتباط با جشن‌ها و برگزاری مراسم روحانی را تشکیل می‌دهد. بیشترین نقش‌های دیواری موجود در این کاخ از نظر موقعیت مکانی فضائی از نظر معماری، متعلق به فضاهائی است که پر رفت‌وآمد بوده (موقعیت هوب^{۴۴} «میدان»)، و این موقعیت نشانگر آنست که بیشترین بیننده را داشته است. عناصر نقاشی دیواری (موضوع، نوع بیان عناصر از دیدگاه نقاشی «کمپوزیسیون، رنگ و خط») در این کاخ، از مضامین اسطوره‌ای-مذهبی (گیاه، حیوان و انسان)، برخوردار بوده و مفاهیم عمیق و پیچیده‌ای دارند که محققان، به برخی از این مضامین و مفاهیم آنها هنوز دست پیدا نکرده‌اند. از ویژگی‌های نقاشی کاخ کنوسوس از تمدن مینوسی به قرار زیر است که مواردی از آن (موارد ۲ و ۴) می‌تواند مبنائی بر تغییر در تاریخ هنر باشد و نخستین بار مطرح می‌گردد:

۱. کمپوزیسیون نقاشی‌های مینوسی دارای ریتم، حرکت و هماهنگی است، ۲. القاء نوعی پرسپکتیو که از اولین نشانه‌های موقعیت فضا و مکان در هنر تجسمی آن دوره بوده است، ۳. مینوسی‌ها از اولین تمدن‌هائی بوده‌اند که موضوع‌های طبیعی بدون حضور انسان در طبیعت را نشان داده‌اند، ۴. تکنیک نقاشی مینوسی‌ها شامل روش‌های امپرسیونیسم، رئالیسم و انتزاع می‌باشد. از تکنیک امپرسیونیسم برای نخستین بار در هنر تجسمی آن دوره استفاده شده است که می‌تواند مبنای تغییر تاریخ این روش در تاریخ هنر قلمداد شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Knossos
2. Crete



تصویر ۱۴. نیم‌رخ زن، نقاشی دیواری انتزاعی، هنرمینوسی (Matz, 1962: 117, Demargen: 17)

نوع صاف، منحنی و موج می‌باشند، نوع کار انتزاعی است. نقوش توأم گیاه و انسان موضوع تصویر ۱۳ است. شاخص‌های وصف و نشانه‌شناسی نشان می‌دهد که رنگ‌های آن اشباع و مکمل است. در این کار ردیفی از زنان با دامن‌های بلند در جلو تصویر قرار گرفته‌اند، نقش‌های لباس آنها در آن زمان متداول بوده. نقش زنان در جلو صحنه کوچکتر از نقش درختان که در سطح عقب تصویر قرار دارند است، اما نسبت اندام انسانی به اندازه درخت درست و صحیح بوده. بافت کار، از نوع صاف و خشن است. در این تابلو کمپوزیسیون، بافت و رنگ در هماهنگی با یکدیگرند به گونه‌ای که چشم از کارخسته نمی‌شود. در نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس، نیم‌رخ زنان که به صورت رئال^{۴۳} (واقعی) کار شده. در تصویر ۱۴ نیم‌رخ زن مینوسی، شاخص نشانه‌شناسی نشان می‌دهد که نحوه آرایش موها و مدل لباس متداول آن زمان بوده است. سر از نیم‌رخ، چشم تمام‌نما و بدن از روبه‌رو کار شده (تبعیت از قرارداد). از دیدگاه هنر نقاشی می‌توان گفت که برخی از نقاشی‌های دیواری کاخ کنوسوس «مدرن» است (Kalman, 1958: 58). به عبارت دیگر موضوع‌های نقاشی فرسکومینوئی از طبیعت، نمایش، مذهب، زن و زیبایی تشکیل شده است. خیلی از عناصر و موضوع این هنرها از عصر مفرغ آمده و از داستان‌های هومر گرفته شده است.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که موضوع‌های نقاشی دیواری کاخ کنوسوس، ادامه فرسکو از تمدن مینوسی است. نتیجه حاصل از پیشینه نگاشته‌ها انتخاب عکس‌هائی از نقاشی‌های کاخ کنوسوس است که این تصاویر به سه گروه موضوعی: گیاه، حیوان و انسان دسته‌بندی شدند. تصاویر مربوط به گروه طبیعت شامل گیاه است. نقش زعفران در این نقاشی‌ها، نقشی «سمبولیک» داشته است. این



44. Hube, Square, Scope

منابع فارسی

اسکندری، ایرج (۱۳۷۸)، بررسی و تحلیل نقاشی دیواری از ما قبل تاریخ تا عصر حاضر. هنر و معماری: هنرهای تجسمی، شماره، ۲۷۴-۲۹۹.

آژند، یعقوب (۱۳۹۰)، تاریخ هنر باستان، سمت، تهران.
دورانت، ویل (۱۳۸۰)، یونان باستان، امیرحسین آریان پور و دیگران، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

آمیة، پیر (۱۳۸۴)، تاریخ ایلام، شیرین، بیانی، تهران، دانشگاه تهران، چاپ چهارم.

دی، کی، چینگ، فرانسیس، مارک، ام (۱۳۸۹)، تاریخ معماری جهان، محمدرضا، افضل، یزدا، تهران.

فیروزمندی شیره جینی، بهمن (۱۳۸۹)، باستان‌شناسی و هنر آسیای صغیر در دوران تاریخی، انتشارات سمت، تهران.

موسوی، زینب، زهرابطحائی (۱۳۸۷)، «زعفران» فصلنامه عطارنامه، سال دوم، شماره ۸، ص ۵.

هارت، فردریک (۱۳۸۲)، سی و دو هزار سال تاریخ هنر. نقاشی، پیکرتراشی، معماری، موسی، اکرمی، بهزاد برکت و دیگران، پیکان، تهران.

منابع لاتین

Alouppi, E, A.G. Karydas and T. Paradellis. (2000). Pigment Analysis of Wall Paintings and Ceramics from Greece and Cyprus. The Optimum Use of X Ray Spectrometry on Specific Archaeological Issues. John wiley & Sons, LTd.

Alram-stern, Eva, Fritz Blakolmer. (2014). *Metaphysisritual, myth andsymbolism* in the Aegean Bronze Age. Proceeding of the 15th International Aegean.

Anderson, W. (1950). *The Architecture of ancient Greece*, An ccount of it,s Historic Development, B.T. Bathsford, LTD.

Ancient Greek art. (2016). Cool: "Greek Art Pots, stones and Mosaics", p. 1-2.

Bradshaw, Jeffery M, Ronan, James Head . (2012). "The Investitiure Pannel at Mari and rituals of divine kingship in the Near East", Studies in the Bible and antiquity, Vol. 4, p. 1-42.

Chapin. Anne. (2016). *Aegean painting in the*

3. Minoan
4. Bronze Age
5. Mural Painting
6. Mytical
7. impersionism
8. Kephala
9. Griffin
10. Lion
11. Eagle
12. Heraklion Museum
13. Knossos

۱۴. چگونگی

۱۵. چرائی

۱۶. چستی

17. Agean Civilization
18. Cadre
19. Central Yard
20. Slabs Frame
21. Fressco
22. Floating
23. Symbolic
24. Local Culture
25. Geometric Forms
26. Imagination
27. Dancing
28. Dranatic, Presentation
29. Secco
30. Mycenean
31. Marine Subjects
32. Barley
33. Wheat
34. Zaffron
35. Gladiola
36. Ceremonial, Ritualize
37. Bullfight

۳۸. شیردال

39. Marine Animal
40. Perspective
41. Human Theme
42. Animal Flocks
43. Real



- in the Minoan world*”, 6 volume, 53 Number 3 edition, p. 7-13
- Matz, Friedrich. (1926). *Crete and early Greece*, Translated: Ann E. Keep, Holle Verlag GMBH, Baden Baden Germany: 76-227.
- Mellink, Machteld. (2016). *The origin and Iconography of the late Minoan painted Larnax*. American school of classical studies at Athens is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Hesperia*: 81- 93.
- Minoan Art. (2016). *Fresco painting, stone working, and metallurgy*. p.1.
- Mousavi, Zeinab, Zahra, Bathaie. (2011). *Historical uses of Saffron*: Yale University Press Pelican. Identifying Potential new avenues for modern research, Natural products, An Indian Journal Vol. 7, Issue 4: 174.
- Panagiotopoulos, D. (2012). *Minoan Realities. Approaches to images, Architecture and society in the Aegean Bronze Age*. Diamantis Panagiotopoulos. Ute Gunkel – Moschek.
- Papaodysseus, C M. Panagopoulos. (2008). *Geometric templates used in the Akrotiri(Thera) wall-paintings*.
- Schneider Adams, Laurce. (2001). *A History of Western Art*, 3d edition, University of New York, p. 33, 50.
- Schiering, Wolfgang. (1993). *Minoan Artisans Travelling overseas: The Alalakh frescoes and the painted plaster floor at Tele Kabri*: 189-200.
- Wiener, Malcom. H. (2017). *Realities of power: The Minoan Thalassocracy in Historical perspective*: 149- 173.
- Vlachopoulos, Andreas G. (2014). “Knossos”, *Sciences and Institute of Classical Archaeology*, University of Vienna, p. 375, 384.
- Bronze Age*. Cambridge .University press.
- Charbonneau. A. (2011). *Minoan Art and the phaeacians*. Dawson College.
- Conference, Vienna Institute for oriental and European Archaeology, Aegean and Anatolia Department, Austrian Academy of Sciences and Institute of Classical Archaeology, University of Vienna, Andreas G. Vlachopoulos: 375- 384.
- Day, Jo. (2013). *Botany meets archaeology: people and plants in the past*. Journal of Experimental Botany, vol.64, no. Si: 1-12.ht.
- Demargen, Pieree. (1958). *Aegean Art the Origin, of Greek Art*, Thames and Hudson, p. 6, 21.
- Dietrich, Wolf. Barbara Neimeir. (1989). *Minoan Frescoes in the Eastern Mediterranean*: 69-98.
- Grilli Caiola, Maria, Antonella, Canini. (2010). *Looking for Saffron's parents*, global science book, Functional plant science and Biotechnology: 1-12.
- Hassan, Selim. (1949). *The Sphinx its History in the light of recent Excavations* government press, Cairo, Egypt: 1-304.
- Honour, Hugh, John Feleming. (1982), *A world History of Art*.
- Janson, H, W. (1995). *History of Art*. New York: Harry N. Abrams.
- Kalman. Paula. (1958). *Depiction of the sea in the Minoan frescoes from Knossos and Akrotiri (1700-1450Bc)*.
- Lawrence, W, Greek Architecture. (1996). *History of Art*, Fifth edition, Yale University Press Pelican.
- Martino, Paula Lynne. (2005). *The Hagia Triada Sarcophagus: Inter connections between Crete and Egypt in the late Bronze Age*”, Faculty of Graduate School of the University of Maryland, College Park, p. 1, 104.
- Mcinerney, Jermy. (2009). “*Bulls and Bull-leaping*



Studying of Subjects the Mural Paintings in the Palace of Knossos

Firoozeh Nawab Akbar^{*1}, Bahman Firoozmandi Shire gini², Kamaluddin Niknamie³

¹PhD in Skilled Archaeology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

²Professor Archaeology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

³Professor Archaeology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

(Received: 24 Nov 2019, Accepted: 5 Jan 2020)

The study is about the study of the mural of the Knossos Palace wall paintings. It is located on the island of Crete belonging to Minoan civilization; it has the most beautiful murals in the modern Bronze Age. The main purpose of this study was to study the subjects of mural painting in the palace from the viewpoint of painting art. The basic matter is the study of themes: plants, animals and humans from the perspective of painting art. This research has been done in a descriptive way. Data collection was carried out through library studies.

It is done by three methods: 1. axis combination interpretation. 2. analysis manner. 3. semiotics. The circumstance and essence results show that: In the Konossos paintings palace, the role of Griffin Hall in the throne is influenced by the Civilization of the East (Iran) and the role transfer has been carried out by impression. Data collection was carried out through library studies. The resource and information collection required, 14 sample images were selected from all the collected images (about 60). The questionnaire key, consisting of 28 main questions designed with reference to the sources. The questions coded and then transferred to the Excel program and the qualitative codes became quantitative. Human activity and its purpose is to convey the highest and best emotions that humanists have achieved. With the help of art designs, he expresses his feelings to all people and this is true not only of the present but of the past and the future (Tolstoy; 1994). The Aegean Civilization painting is style by Impressionism and Fresco. The Impressionism History is depending on Aegean Civilization in the Konossos Palace.

The study indicates that the location of the paintings with regard to their subject in different parts of the palace was this: the topic of vegetation in the west wing. The subject matter in the south side, the human subject in the south side and paintings of the northern side of the palace were related to celebrations, spiritual celebrations and worship. The paintings have been around the busiest in the home and exposed too many viewers. The results showed that paintings were of rhythm, unity and harmony (composition, line, color, texture). From a semiotic perspective. Importance of internal issues. Coordination, creativity and imagination (combining, subjectivity and objectivity). The themes of the paintings have been mythical, social and atrocious. Minoan paintings are one of the first things, which means getting out of the laws and regulations of painting at that time. In visual art, it is the first time that Impression method has been used and then impressionism was the beginning of Minoan Civilization. This indicates a change in the history of this painting in the history of art.

Keywords

Minoan Art, Knossos Palace, Mural Painting

*Corresponding Author: Tel: (+98-917) 3160174 ; E-mail: fir2200@yahoo.com